

KAM SMĚŘUJEME...ANEB MALÝ SCI-FI PŘÍBĚH O REGISTRACI LÁTEK

JAROSLAV HORKÝ

MEDISTYL - Středoevropské informační středisko, Praha

Nejrůznější látky - chemické, farmaceutické i další (např. tzv. potravinové doplňky) jsou pečlivě registrovány a zaznamenávány jsou i jejich účinky. Například evropská EMA (European Medicines Agency) v systému Eudravigilance prikazuje sledovat a hlásit veškeré nežádoucí účinky léčiv. Záměr chránit naše zdraví je jistě chválný. Některé případy jsou ovšem poněkud absurdní.

Jako publikovaný případ 65-letého pacienta - vdovce, který měl nepříjemnou zdravotní příhodu, po níž mu byl předepsán nový lék. Bohužel se objevily nežádoucí účinky, popisované jako ztráta zájmu o koníčky, v jeho případě zvláště kutilství. Bylo rovněž uvedeno, že lékař mu zakázal alkohol, tučná jídla a větší fyzickou námahu. Při další kontrole mu byl předepsán jiný lék – a nežádoucí účinky pominuly, nálada se zlepšila. Tím zpráva pro farmakovigilanci končí. Osobně se domnívám, že si pacient po čase opět zašel „na růžek na jedno“ a třeba si dal i něco tučného... Nebo případ 83-leté pacientky, která užívá na noc hrst léků a nežádoucím účinkem bylo, že jednu noc špatně spala. V dalších dnech se stav upravil. Pokud se jednoznačně neprokáže, že nežádoucí účinek byl způsoben konkrétním lékem, je nutno nahlásit všechny, které pacientka užívala...

Kdo z nás v noci někdy špatně nespí? A možná to bylo způsobeno tím, co jsme měli k večeři?!

Pokud se systémy Eudravigilance, REACH, GHS/CLP atd. budou dále rozvíjet nastoleným směrem, blíží se doba, kdy se budou mnohem podrobněji sledovat i účinky všech potravin.

Základ je již vybudován, a to v systému registračních čísel Chemical Abstracts (CAS). Své registrační číslo má pivo 8029-31-0 a výraz BEER v Chemical Abstracts není jen jedním z mnoha použitých synonym, jedná se dokonce o hlavní CA Index Name v rejstříku (zkratka CN). Mezi další zajímavé položky ve sbírce CAS patří bezpochyby WHISKY, reg. číslo 8047-93-6. Pro abstinenty CAS nabízí MLÉKO (CN: Cow milk) s registračním číslem 8049-98-7 nebo VODU (CN: Water) 7732-18-5. Své registrační číslo CAS má např. margarín jako náhrada másla (CN: Butter substitutes, margarine): 8029-82-1, dále např. olivový olej (8001-25-0), kakao (8002-31-1) či med (8028-66-8).

V literatuře se objevuje registrační číslo CAS pro cukr 8016-79-3 - v tom případě se jedná o extrakt z cukrové řepy (Beet sugar, ext.). Cukr jako CN: Sugar nebo CN: White sugar má jedno z nejstarších čísel 57-50-1, v tom případě se ale jedná o látku s konkrétním chemickým názvem CA Index Name: .alpha.-D-Glucopyranoside, .beta.-D-fructofuranosyl

Poměrně často má registrační číslo CAS extrakt z konkrétní látky přírodního původu, ale někdy i látka jako taková, např. červená řepa: 57917-55-2 CN: Beet, red a její extrakt 89957-90-4 CN: Beet red, ext.

Pokud půjde evropská legislativa nastoleným směrem, blíží se doba, kdy jídelní lístek v restauraci bude plný různých registračních čísel a symbolů, označujících potenciálně nebezpečné vlastnosti složek jednotlivých směsí, např. omáček. A především speciálně vyškolení pracovníci restaurací budou sledovat nežádoucí účinky látek ze své kuchyně na jednotlivých hostech, akutní účinky při kontaktu s kůží, s očima a při vdechnutí a především při požití. Sledována bude především dráždivost a škodlivost pro zdraví člověka, tj. při jaké dávce dojde k podráždění trávicí soustavy, ke zvracení či ztrátě vědomí.

Hodnoty TDLo (orálně, člověk), tj. nejnížší toxické dávky pro člověka při požití látky, jsou hodnoceny podle množství požití látky na kilogram živé váhy. Proto počítejme s tím, že u restaurací, které budou provádět důsledně hlášení o nežádoucích účincích jednotlivých složek přípravků a směsí, uvedených na jídelním lístku, bude nutno při vstupu nahlásit okamžitou tělesnou váhu. Ze statistických důvodů a pro potřeby hlášení by měl být přesně zaznamenán i věk a pohlaví.

Lze předpokládat, že se tímto způsobem nebude sledovat hodnota LD50, jež udává tzv. letální dávku, při níž uhyn přesně definovaného počtu populace dosáhne 50 %, a to jinou cestou než inhalační. K možnosti zjištění LD50 by nemělo docházet ani v našich nejhorších restauracích.

Kromě tradiční registrace chemických látek v systému Chemical Abstracts vyvinula Evropská Unie svůj systém EINECS (European Inventory of Existing Commercial Chemical Substances). A díky nim může být např. svičková omáčka včetně svých ingrediencí a včetně anglických názvů pro případ kontroly z Evropy rozepsána např. takto:

Mrkev: CN Carrot, ext. (extractives and their physically modified derivatives such as tinctures, concretes, absolutes, essential oils, oleoresins, terpenes, terpene-free fractions, distillates, residues, etc., obtained from *Daucus carota*, Umbelliferae), CAS: 84929-61-3, EINECS: 284-545-1
Celer: CN Celery, ext., CAS: 89997-35-3, EINECS: 289-668-4

Petržel: CN Parsley, ext., CAS: 84012-33-9, EINECS: 281-677-1

Cibule: CN Onion, ext., CAS: 8054-39-5, EINECS: 232-498-2

Nové koření: CN *Pimenta officinalis*, ext., CAS: 84929-57-7, EINECS: 284-540-4

Bobkový list: CN *Laurus nobilis*, ext., CAS: 84603-73-6, EINECS: 283-272-5

MLéko: CN Cow milk, CAS: 8049-98-7, EINECS: 305-211-4

Mouka (sojová): CN Soybean flour, CAS: 91081-83-3, EINECS: 293-692-0

Sůl kuchyňská: CN Sodium chloride, CAS: 7647-14-5, EINECS 231-598-3

Že se jedná o fikci? Obávám se, že při zachování tempa registrace látek, včetně tzv. potravinových doplňků a jejich nežádoucích účinků, nikoli.

Již dnes je ovšem jisté, že v současnosti již nejde jen o sledování, zda konkrétní látka odstraňuje případné neduhy či problémy (např. hlad), ale také zda přispívá ke zlepšení kvality života (tzv. Risk and Benefit Evaluation). Taková poctivá špikovaná svíčková je bezpochyby příjemným zážitkem, který ke zlepšení kvality života přispívá. Přeji Vám hodně příjemných zážitků.